

POSUDEK VEDOUcíHO BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

AUTOR PRÁCE: Petra Vávrová

NÁZEV PRÁCE: Eutanazie: argumenty pro a proti v českém filozofickém diskursu

OBOR STUDIA: Filozofie a společenské vědy

AUTOR POSUDKU: Mgr. et Mgr. Michal Rigel

SHRnutí A HODNOCENí OBSAHOVÉ STRÁNKY PRÁCE

Ze zadání práce, anotace i úvodu je dobře čitelný hlavní cíl autorky, kterým je sumarizovat argumenty pro a proti zavedení eutanazie, které zaznívají v českém filozofickém diskursu.

S ohledem na svou roli vedoucího práce, jenž se na volbě tématu aktivně podílel, samozřejmě hodnotím stanovený cíl za filozoficky relevantní a zvolené téma za aktuální, neboť se periodicky vynořuje ve veřejné a politické debatě.

Aby studentka naplnila svůj záměr, rozděluje text na (možná až nadbytečných) 8 hlavních částí.

V první z nich (s. 12-16) náležitě ozřejmuje bohaté lexikální pole problematiky – rozdíly mezi eutanazií pasivní a aktivní, vyžádanou a nevyžádanou nebo distinkci v termínech eutanazie a lékařsky asistované sebevraždy atd. To se zdá být účelné a skutečně nezbytné pro smysluplnou debatu o eutanazii.

Další kapitola (s. 17-22) představuje pohledy na dané téma od zástupců filozofie z různých historických období od starověku (např. Aristotelés) přes středověk (např. Akvinský) až po novověk (např. Kant). Doba 20. století s nesčetnými pracemi je zachycena jen velmi výběrově a ilustrována pomocí nacistického programu eutanazie nebo už více patřičně k hlavnímu cíli práce (a proto zamrzí, že jen velmi stručně) podkapitolou o vývoji myšlení o eutanazii na českém území. Obecný historický kontext může být užitečný i pro snahu zachytit diskusi v ČR, protože ta samozřejmě nefunguje úplně disparátně a izolovaně od evropské historické tradice úvah o eutanazii, ale přece jenom mám za to, že by větší akcent na zdejší prostředí kapitole prospěl.

Samostatný prostor jako kapitola č. 3 dostala pasáž o svědomí ve vztahu k eutanazii (s. 23-25), která sice sama o sobě není nezajímavá, ale u níž jsou vazby na vytyčený primární cíl práce opět slabší. Otázkou tak zůstává, jak tento oddíl vlastně napomáhá ke splnění záměru shrnout argumenty pro a proti zavedení eutanazie v rámci české filozofické obce. Podobné pochyby existují i u následující obecně pojmenované kapitoly „etický aspekt eutanazie“ (s. 26-28), kde se ve vztahu k eutanazii zmiňují důležité otázky, např. zda-li je nějaký morálně relevantní rozdíl mezi zabitím (ve smyslu „konání“ – „doing“) a ponecháním zemřít (ve smyslu „dopouštění“ – „allowing“)? Studentka prezentuje k problému postoj pouze jednoho autora, přičemž ani nejde o nikoho s přímým vztahem k české filozofii (je jím Hans Jonas); není navíc jasné, jestli se s jeho závěry sama ztotožňuje. Pravda, u prací tohoto typu není nezbytně nutně vyžadován argumentačně podložený vlastní názor autorky, byť by byl samozřejmě vítaný, ale schopnost

přiklonit se k nějaké z existujících pozic by měla být ve výbavě studenta aspirujícího získat bakalářský titul.

Až kapitola č. 5 (s. 29-32) se dostává blíže k meritu tématu, když v ní autorka dává do souvislosti místní snahy o legalizaci s případovou studií ze zahraničí (Nizozemsko). Ani zde ale nezazní žádná filozofická argumentace, té se čtenář dočká až v kapitole č. 6, kde jsou předkládány argumenty proti přípustnosti eutanazie. Jedna z potenciálně jádrových částí práce se ovšem rozkládá na pouhých třech stranách a zachycuje stanovisko jediného autora (Davida Černého). Proti způsobu prezentace nemám námitek, nicméně jeden autor může jen těžko aspirovat na slibované komplexní zhodnocení argumentace proti přípustnosti eutanazie v ČR. Za jeho protipól a reprezentanta stanoviska *pro*, byl vybrán Tomáš Hříbek. Oba autoři mohou být intuitivně vnímáni jako přední diskutéři o daném tématu v ČR, ačkoliv určitě nejsou jediní a jejich exkluzivní pozice coby vyvolených symbolů argumentace táborů pro a proti by měla být lépe odůvodněna.

Závěrečná kapitola (s. 38-40) pokračuje v diskusi na ose pro a proti, tentokrát demonstrované Markem Váchou a znovu Tomášem Hříbkem. Adekvátně doplňuje to, co již bylo řečeno v kapitole předešlé. Pro hlavní cíl práce je zachycení této polemiky na stránkách *Filosofického časopisu* důležité a autorka by jej dle mého soudu měla považovat za esenciální součást předchozí klíčové kapitoly a nikoli za její pouhý „*obohacující exkurz*“ (jak jej označuje např. v anotaci).

Závěr práce (s. 41-42) je popisným shrnutím všeho výše řečeného. Čtenář se v něm nedozvídá, zda-li se autorka přiklání na stranu odpůrců či obhájců eutanazie (ač to slibuje v zadání práce), i když z vyjádření o významu paliativní a hospicové péče lze dedukovat, že autorka není zrovna nadšenou stoupenkyní eutanazie. Ačkoliv nedošlo ke kritickému posuzování jednotlivých argumentů ani jejich srovnání s debatou probíhající na mezinárodní úrovni (opět slib ze zadání práce), oceňuji snahu autorky o neutrální analýzu a věcný přístup k problematice, která je potenciálně emočně zatížená.

HODNOCENÍ FORMÁLNÍ STRÁNKY PRÁCE

Pokud se rozdělí hodnocení formální stránky práce na gramatiku, stylistiku a celkovou editorskou péči, potom u 1) je možné konstatovat, že práce nevykazuje žádné velké množství pravopisných omylů 2) rovněž stylisticky je v principu pořádku (návrhy na zlepšení se vždy najdou) a prezentované myšlenky jsou sdělovány srozumitelně. Pochopení textu zásadně nepoškozuje ani u 3) věc překlepů a jiných omylů, i když ty se v práci vyskytují čteněji. Je jasné, že každý delší text obsahuje nějaké šotky a k dokonalosti něco chybí i práci hodnocené.

Tak např.

- v sekci „Elektronické dokumenty“ v seznamu zdrojů není abecední řazení (s. 44-45)
- ač jsem na to jako vedoucí práce opakovaně upozorňoval, není zde jednotně používán termín pro zkoumaný předmět: nejčastěji se hovoří o „eutanazii“, ale také „eutanázii“ (s. 32) či „eutanasií“ (s. 20)
- některé citované práce bohužel nejsou v seznamu literatury: *Právo zemřít* od L. A. Josta (s. 19) nebo *Dobrá smrt. K filozofickému ujasnění pojmu eutanazie* od J. Kuřete (s. 18).

- někde autorka méně známé zkratky vysvětluje v závorce, což je správné (DNR – do not resuscitate, s. 13), bohužel jinde tak nečiní (KCL, s. 12) a lze se tedy jen domnívat z kontextu, o co asi jde, příp. je zkratka vytvořena chybně (např. WMS místo WMA – World Medical Association, s. 14)
- David Černý má malé písmeno ve jméně (s. 42), Immanuel Kant se píše se dvěma „m“ (s. 18), stoikové jsou uvedeni nesprávně s velkým písmenem (s. 17), Aristotelés je k nalezení jednou jako Aristoteles (s. 17), jindy Aristotelés (s. 43) atp.

Překlepy, chybějící písmenka nebo nedostatky v citačním aparátu nejsou velkým problémem, zato některé nepřesné a zavádějící informace mrzí více. Tak např. v *Úvodu* (s. 10) autorka uvádí při popisu první kapitoly: „*definuji a rozdělím pojem eutanazie, kdy vycházím z publikací Josefa Kuřete „Co je eutanazie. Studie k pojmu dobré smrti“, zdravotní sestry Marty Munzarové „Eutanazie, nebo paliativní péče?“, filosofa ateistu (sic!) Tomáše Hříbka a filosofa teistu (sic!) Davida Černého „Eutanazie – ano, či ne? Aktuální medicínské, filozofické a právní perspektivy“ a v neposlední řadě z článků Marka Váchy v knize „Základy moderní lékařské etiky“*. Po přečtení první kapitoly ale vychází najevo, že poslední tři zmiňovaní autoři v ní vůbec nefigurují, pracuje se s nimi až dále.

HODNOCENÍ PRÁCE SE ZDROJI

Autorka v práci čerpá z textů všech mne známých postav, které výrazněji promluvily do diskuse o etické přípustnosti eutanazie (Hříbek, Vácha, Doležal, Černý, Kuře, Munzarová, Haškovcová aj.), leč diskusi mezi nimi nezachycuje příliš komplexně. Nepracuje ani se všemi jimi napsanými a dostupnými texty ani zcela nevytěžuje ty, které do práce zařadila.

Specifické téma nevyžadovalo nutně využití cizojazyčné literatury, přesto se autorka s nějakými pracemi seznámila, cituje např. Jeffa McMahana či Hanse Künga, i když opět jen fragmentárně – od každého jen jedna citace (s. 12), navíc rozhodně ne taková, která by vystihovala hlavní sdělení jejich díla. Jejich využití se tak zdá trochu samoúčelné.

Vytýkat by dále bylo možné absenci přístupu *ad fontes* v kapitole č. 2 (s. 17-22), kde jsou rekapitulovány pohledy na eutanazii od mnohých autorů jako např. Francis Bacon nebo David Hume. Jejich postoje nicméně autorka čerpá pouze ze sekundární literatury, což je vždy trochu škoda (u bakalářské práce se to dá samozřejmě ještě tolerovat). Horší je, že např. u Friedricha Nietzscheho (s. 19), jemuž je také věnován jeden odstavec, není vůbec jasné, kde jeho postoj autorka získala. Ne úplně efektivní práci se zdroji dokládá i fragment citace z díla Jana Pavla II (s. 12-13), který evokuje, že by mohlo jít o autora, schvalujícího přípustnost eutanazie, i když tomu tak není (poměrně nepřekvapivě při vědomí, že šlo o nejvyššího představeného katolické církve).

OTÁZKY K DISKUSI PŘI OBHAJOBĚ

- 1) Zaujměte argumentačně podložené stanovisko k debatě označované jako „killing vs. letting die“ ve vztahu k eutanazii? Je mezi oběma způsoby (ne)jednání nějaký morálně signifikantní rozdíl?

- 2) Dokázala byste na základě znalosti problematiky jmenovat nějaký základní rys, kterým se odlišuje „česká“ debata o eutanazii s tou v zahraničí, nebo žádný takový prvek není?

VÝSLEDNÉ HODNOCENÍ PRÁCE

Cílem autorky bylo popsat a shrnout argumenty pro a proti zavedení eutanazie, které se objevují v prostředí české filosofie. Některé z nich sice zaznívají, ale jen velmi selektivně. Pohříchu je této části práce věnováno poměrně málo prostoru. Text proto nepředstavuje zcela reprezentativní obraz diskuse o přípustnosti eutanazie v ČR. Jako úvod do problematiky však může posloužit, protože alespoň uvádí všechny autory, kteří jsou v diskusi o eutanazii v českém prostředí aktivní a vlastně i nabízí některé základní argumenty, které zaznívají.

Kladně lze hodnotit předsevzetí vypořádat se s často diskutovaným společenským tématem, a ač potenciál k těmto diskusím přispět nebyl plně využit, vypracování práce mělo nepochybně nemalý význam pro autorku, která nastudovala a interpretovala určité množství textů a seznámila se s hlavními argumenty tak, aby se dokázala ve společenské debatě orientovat.

Práci k obhajobě

Doporučuji

Navrhuji celkové hodnocení

C-D dle průběhu obhajoby

V Hradci Králové
21. 8. 2019

PODPIS: